

Cauza C-235/24 PPU [Niesker]ⁱ**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

2 aprilie 2024

Instanța de trimitere:

Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (Țările de Jos)

Data deciziei de trimitere:

29 martie 2024

Intimat:

S.A.H.

Obiectul procedurii principale

Litigiul principal privește o procedură de recunoaștere și executare în Țările de Jos a unei hotărâri penale pronunțate de o instanță suedeză.

Obiectul și temeiul juridic al cererii de decizie preliminară

În cadrul acestei cereri formulate în temeiul articolului 267 TFUE se urmărește, în primul rând, să se stabilească dacă Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (Curtea de Apel din Arnhem-Leeuwarden, Țările de Jos, denumită în continuare „Gerechtshof”) poate fi considerată instanță în sensul articolului 267 TFUE și poate, prin urmare, să adreseze întrebări preliminare. În cazul unui răspuns afirmativ la această întrebare, Gerechtshof (Curtea de Apel) adresează apoi întrebarea dacă articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”) se aplică litigiului principal, în care aceasta trebuie să analizeze chestiunile de drept abordate la articolul 8 alineatele (2)-(4) și la articolul 9 din Decizia-cadru 2008/909/JAI a Consiliului din 27 noiembrie 2008 privind aplicarea principiului recunoașterii reciproce în cazul hotărârilor judecătorești în materie penală care impun pedepse sau măsuri

ⁱ Numele prezentei cauze este un nume fictiv. El nu corespunde numelui real al niciuneia dintre părțile la procedură.

privative de libertate în scopul executării lor în Uniunea Europeană (denumită în continuare „Decizia-cadru 2008/909”) și, în caz afirmativ, care sunt consecințele care trebuie să îi fie asociate? În sfârșit, Gerechtshof (Curtea de Apel) adresează întrebări cu privire la interpretarea articolului 8 alineatul (4) din Decizia-cadru 2008/909.

De asemenea, Gerechtshof (Curtea de Apel) solicită examinarea acestei decizii preliminare potrivit procedurii de urgență prevăzute la articolul 267 al patrulea paragraf TFUE și la articolul 107 alineatul (1) din Regulamentul de procedură. Gerechtshof (Curtea de Apel) notează, în acest context, că întrebările preliminare se referă la spațiul de libertate, securitate și justiție și că persoana condamnată este în prezent privată de libertate. Răspunsurile la întrebări pot conduce la situația în care trebuie să se pună capăt privării de libertate în Țările de Jos, deoarece recunoașterea sancțiunii străine trebuie refuzată sau adaptată într-o sancțiune fără privare de libertate.

Întrebările preliminare

1. Noțiunea „instanță” prevăzută la articolul 267 TFUE coroborat cu articolul 8 alineatele (2)-(4) și articolul 9 din Decizia-cadru 2008/909/JAI trebuie interpretată în sensul că include și o instanță ordinară, alta decât autoritatea competentă menționată la articolul 8 alineatul (1) din Decizia-cadru, care este desemnată pentru a se pronunța într-o procedură scrisă numai asupra chestiunilor de drept prevăzute la articolul 8 alineatele (2)-(4), precum și la articolul 9 din Decizia-cadru 2008/909/JAI, în principiu fără implicarea persoanei condamnate?

2. Atunci când într-o procedură de recunoaștere prevăzută în Decizia-cadru 2008/909/JAI evaluarea elementelor menționate la articolul 8 alineatele (2)-(4) și la articolul 9 din această decizie este încredințată unei instanțe ordinare din statul de executare, desemnată în acest scop, articolul 47 din cartă trebuie interpretat în sensul că, pe lângă posibilitatea de a exprima un aviz în statul emitent, în temeiul articolului 6 alineatul (3) din Decizia-cadru 2008/909/JAI, trebuie să existe și o cale de atac eficientă în statul de executare pentru persoana condamnată?

În cazul unui răspuns afirmativ la această întrebare:

3. Articolul 47 din cartă, în lumina Deciziei-cadru 2008/909/JAI, trebuie interpretat, în sensul că poate fi îndeplinită cerința existenței unei căi de atac eficiente în statul de executare, dacă persoana condamnată are posibilitatea de a prezenta un punct de vedere, fie înaintea hotărârii judecătorești și a deciziei de recunoaștere, fie după ce decizia de recunoaștere a fost luată sub forma unei reevaluări a hotărârii inițiale?

Și

4. Articolul 47 din cartă, în lumina Deciziei-cadru 2008/909/JAI, trebuie interpretat în sensul că persoanei condamnate care nu dispune de mijloace

financiare suficiente și care are nevoie de asistență pentru garantarea accesului efectiv la justiție în statul de executare trebuie să i se asigure asistența juridică, chiar dacă legea nu prevede acest lucru?

5. Criteriul de la articolul 8 alineatul (3) din Decizia-cadru 2008/909/JAI trebuie interpretat în sensul că, în cazul modificării sancțiunii sau a măsurii deoarece natura acesteia este incompatibilă cu legislația statului de executare, trebuie să se evalueze care este măsura pe care ar fi impus-o, cel mai probabil, instanța din statul de executare dacă judecarea ar fi avut loc în statul de executare sau trebuie, eventual cu solicitarea unor informații suplimentare, să aibă loc o evaluare în care se analizează implementarea efectivă a măsurii în statul emitent?

6. În cazul unei eventuale reevaluări de către statul de executare a interdicției privind agravarea pedepsei în temeiul articolului 8 alineatul (4) din Decizia-cadru 2008/909/JAI, în ce mod și în ce măsură trebuie să se țină cont de evoluții și informații ulterioare deciziei de recunoaștere?

Dispozițiile de drept al Uniunii invocate

Articolul 47 din cartă

Articolul 267 TFUE

Articolele 6, 8 și 9 din Decizia-cadru 2008/909

Dispoziții naționale invocate

Articolele 2:11 și 2:13 din Wet wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging vrijheidsbenemende en voorwaardelijke sancties (Legea privind recunoașterea și executarea reciprocă a condamnărilor la pedepse privative de libertate cu sau fără suspendare, denumită în continuare „WETVVS”)

Prezentare succintă a situației de fapt și a procedurii principale

- 1 Persoana condamnată este cetățean irakian. El locuiește în Țările de Jos din anul 1996, iar în anul 2001 a obținut un permis de ședere permanentă.
- 2 Göta Hovrätt (Curtea de Apel cu sediul în Jönköping) (instanță de al doilea grad de jurisdicție, Suedia) l-a condamnat, prin hotărârea judecătorească din 26 februarie 2015, pentru infracțiuni săvârșite în Suedia. A fost vorba, pe scurt, de deținerea de arme interzise, amenințări ilegale, molestare și vătămare corporală gravă. Göta Hovrätt a stabilit că faptele nu pot fi imputate persoanei condamnate, din cauza deficienței de dezvoltare sau a tulburării patologice a facultăților sale mintale, și i-a impus o măsură privativă de libertate, și anume un tratament medico-legal psihiatric, cu un examen special la externarea din clinică pe durată nedeterminată.

- 3 Persoana condamnată a solicitat autorităților suedeze să transfere sancțiunea impusă în Țările de Jos, după care aceste autorități i-au solicitat ministrului neerlandez al Justiției și Securității (denumit în continuare „ministrul”) să recunoască și să execute hotărârea suedeză.
- 4 Prin hotărârea din 18 ianuarie 2019, după transmiterea cererii de către ministru, Gerechtshof (Curtea de Apel) a considerat că însăși persoana condamnată a solicitat sau a consimțit la trimiterea hotărârii de condamnare și a stabilit că nu există motive de a refuza recunoașterea și că faptele pentru care s-a impus sancțiunea sunt incriminate și în legislația Țărilor de Jos. Ulterior, Gerechtshof (Curtea de Apel) a apreciat că există motive pentru adaptarea măsurii privative de libertate impuse și a modificat-o în măsură de punere la dispoziție, cu obligația îngrijirii acordate de stat, care nu are stabilită o durată maximă. Gerechtshof (Curtea de Apel) a considerat că acest lucru nu reprezintă o agravare a situației penale a persoanei condamnate.
- 5 În calitate de autoritate decizională în sensul Deciziei-cadru 2008/909, ministrul a recunoscut hotărârea suedeză la 18 februarie 2019, cu respectarea hotărârii Gerechtshof (Curtea de Apel), sancțiunea fiind astfel adaptată în măsura neerlandeză de punere la dispoziție cu îngrijire obligatorie (cu durată nedeterminată). Persoana condamnată a fost plasată într-un Centru de Psihiatrie Legală din Țările de Jos, unde se află în continuare. După recunoaștere, prin decizia din 6 august 2020 de retragere a permisului de ședere cu titlu de azil, secretarul de stat pentru justiție și securitate a declarat persoana condamnată drept străin indezirabil.
- 6 Ulterior, persoana condamnată a contestat într-o procedură civilă legalitatea deciziei de recunoaștere a ministrului. El a susținut, printre altele, că hotărârea Gerechtshof (Curtea de Apel) din 18 ianuarie 2019, pe care se bazează decizia ministrului, a luat naștere într-o procedură care nu respectă cerințele prevăzute la articolul 47 din cartă. În această procedură civilă, gerechtshof Den Haag (Curtea de Apel din Haga, Țările de Jos) a admis cererea (în apel) prin hotărârea din 5 septembrie 2023 și i-a impus ministrului să își reexamineze decizia din 29 ianuarie 2019.
- 7 Prin scrisoarea din 15 septembrie 2023, ministrul a solicitat Gerechtshof (Curtea de Apel) să procedeze la reevaluare, într-o procedură care să respecte cerințele prevăzute la articolul 47 din cartă. În cadrul acestei reevaluări, Gerechtshof (Curtea de Apel) a decis, după consultarea părților, să prezinte această cerere de decizie preliminară.

Principalele argumente ale părților din litigiul principal

- 8 Persoana condamnată susține că Gerechtshof (Curtea de Apel) trebuie să realizeze o reevaluare într-o procedură care să respecte cerințele prevăzute la articolul 47 din cartă, ceea ce în speță înseamnă:

- că trebuie să existe o ședință publică, la care persoana condamnată să poată fi prezentă;
 - că soluționarea cauzei trebuie să aibă loc într-un termen rezonabil;
 - că persoana condamnată trebuie să poată fi asistată de un avocat, finanțat cu ajutor public, dacă este necesar;
 - că există contradictorialitate și
 - că există o hotărâre publică.
- 9 De asemenea, persoana condamnată este de părere că, în speță, există o agravare a pedepsei și consideră necesar (în vederea unei protecții juridice efective) să poată furniza dovezi suplimentare în acest sens.

Prezentare succintă a motivării trimiterii preliminare

Admisibilitatea trimiterii preliminare

- 10 Până în prezent, Gerechtshof (Curtea de Apel) a pornit de la premisa că întrebarea dacă aceasta este o instanță în sensul articolului 267 TFUE și, prin urmare, dacă este competentă să adreseze întrebări preliminare Curții de Justiție, trebuie să primească un răspuns negativ. Sarcina îndeplinită de Gerechtshof (Curtea de Apel) în cadrul procedurii de recunoaștere a hotărârilor judecătorești pronunțate de alte state membre ale UE diferă în mod semnificativ de sarcinile și procedurile judiciare normale. Astfel, nu există o judecată publică, Gerechtshof (Curtea de Apel) nu se pronunță, conform legislației, asupra aplicării reintegrării sociale, căreia Decizia-cadru 2008/909 îi acordă un rol central, după cum nu se pronunță asupra motivelor de refuz care în WETVVS sunt indicate ca facultative și nici asupra modului de interpretare a motivelor de refuz, calificate în lege drept obligatorii, în lumina Hotărârii Curții de Justiție din 29 aprilie 2021, X (Mandat european de arestare – *Ne bis in idem*) (C-665/20 PPU, EU:C:2021:339). De asemenea, Gerechtshof (Curtea de Apel) nu se poate pronunța asupra cazurilor în care ministrul refuză cererea de preluare a executării unei pedepse, fără a o trimite către Gerechtshof (Curtea de Apel).
- 11 Cu toate acestea, din istoricul legislativ neerlandez rezultă că legiuitorul a dorit în mod expres o hotărâre judecătorească cu privire la chestiunile de drept abordate la articolul 8 alineatele (2)-(4) și la articolul 9 din Decizia-cadru 2008/909 și că există o instanță numită în acest sens care pronunță o hotărâre definitivă în temeiul legii.
- 12 Potrivit jurisprudenței constante a Curții de Justiție, pentru a aprecia dacă o instanță de trimitere are caracterul unei „instanțe” în sensul articolului 267 TFUE și, prin urmare, pentru a aprecia dacă cererea de decizie preliminară este admisibilă, se ține cont de un număr de factori, precum: originea legală a

instituției în cauză, caracterul său permanent, caracterul obligatoriu al competenței sale, caracterul contradictoriu al procedurilor sale, aplicarea de către această instituție a normelor de drept, precum și independența acesteia (Hotărârea din 29 martie 2022, Getin Noble Bank, C-132/20-REC, EU:C:2022:235, punctul 66 și jurisprudența menționată în aceasta).

- 13 Gerechtshof (Curtea de Apel) prezintă drept opinie preliminară faptul că originea sa legală este în lege, că Gerechtshof (Curtea de Apel) are un caracter permanent, că opinia sa din cadrul deciziilor se bazează pe WETVVS, limitată într-adevăr la câteva puncte, însă cu caracter obligatoriu, că deși în procedura legală nu este prevăzută posibilitatea audierii în contradictoriu a persoanei condamnate, se ține cont de argumentele furnizate de persoana condamnată în măsura în care acestea sunt prezentate în cadrul unei opinii sau al unei reevaluări ulterioare, că Gerechtshof (Curtea de Apel) aplică norme de drept și că este independentă. Potrivit opiniei preliminare a Gerechtshof (Curtea de Apel), chestiunea dacă aceasta poate fi considerată drept instanță depinde, prin urmare, de chestiunea dacă procedura sa poate fi calificată drept contradictorie.
- 14 Având în vedere considerațiile de mai sus, Gerechtshof (Curtea de Apel) adresează prima întrebare preliminară. Răspunsul la această întrebare poate depinde însă de răspunsul la cea de-a doua întrebare preliminară, care vizează aplicabilitatea articolului 47 din cartă.

Articolul 47 din cartă

- 15 În conformitate cu articolul 47 din cartă, orice persoană ale cărei drepturi și libertăți garantate de dreptul Uniunii sunt încălcate are dreptul la o cale de atac eficientă în fața unei instanțe judecătorești.
- 16 Gerechtshof (Curtea de Apel) se confruntă cu întrebarea dacă hotărârea sa bazată pe articolul 2:11 WETVVS încalcă drepturile și libertățile garantate de dreptul Uniunii. Ea se întreabă, în acest context, dacă opinia juridică „intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii” (Hotărârea din 26 februarie 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105) sau este vorba despre „[o situație] reglementat[ă] de dreptul Uniunii” (Hotărârea din 16 mai 2017, Berlioz Investment Fund, C-682/15, EU:C:2017:373). Este evident că această opinie a aplicat articolul 8 alineatele (2)-(4) și articolul 9 din Decizia-cadru 2008/909, având în vedere că acestea sunt transpuse în articolele 2:11 și 2:13 WETVVS. Pe de altă parte, persoana condamnată are posibilitatea de a-și prezenta avizul verbal sau scris în statul emitent, cu condiția să se afle acolo, iar Decizia-cadru 2008/909 nu prevede în mod expres disponibilitatea unei căi de atac eficiente în statul de executare pentru o persoană condamnată, astfel încât s-ar putea argumenta și faptul că este vorba despre o situație juridică ce nu intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii. Întrucât există îndoieli cu privire la acest aspect, Gerechtshof (Curtea de Apel) adresează a doua întrebare preliminară.

- 17 În cazul unui răspuns afirmativ la această întrebare, se pune întrebarea dacă posibilitatea de a prezenta un aviz în statul emitent, în conformitate cu articolul 6 din Decizia-cadru 2008/909, răspunde cerințelor de la articolul 47 din cartă. În temeiul articolului 6 alineatul (3) din această decizie, înregistrarea scrisă a acestei declarații este pusă ulterior la dispoziția statului de executare, ceea ce pare să indice că legiuitorul Uniunii ia în considerare o soluționare scrisă a acțiunii în statul de executare.
- 18 Dacă această posibilitate nu răspunde cerințelor de la articolul 47 din cartă sau nu include cazurile în care persoana condamnată nu se (mai) află în statul emitent și, prin urmare, nu mai poate da un aviz, *Gerechtshof* (Curtea de Apel) se întreabă dacă, în această situație, articolul 47 din cartă impune ca persoana condamnată să fie audiată într-o ședință publică în statul de executare, cu prevederea asistenței juridice, și în ce moment poate avea loc această ședință. În special, apare întrebarea dacă faptul că persoana condamnată poate solicita o reevaluare răspunde cerințelor de la articolul 47.
- 19 *Gerechtshof* (Curtea de Apel) notează, în acest context, că verificarea prevăzută la articolul 2:11 din WETVVS este de natură tehnico-juridică și are o amploare relativ limitată. De obicei, interesele statelor și cele ale persoanei condamnate corespund, și anume reintegrarea socială în țara cu care această persoană are cea mai strânsă legătură. În speță, a fost necesară adaptarea măsurii străine, însă în majoritatea cazurilor este vorba despre o sancțiune privativă de libertate sub forma unei pedepse cu închisoarea, pentru care nu va fi nevoie de adaptarea (tipului) sancțiunii. În cazul în care aplicarea articolului 47 din cartă are drept consecință faptul că orice persoană condamnată trebuie audiată în statul de executare într-o ședință publică, se poate ajunge la complicații practice. Se pune, astfel, întrebarea cum trebuie să se concretizeze audierea în statul de executare atunci când persoana condamnată se află încă în statul emitent. Conform jurisprudenței *Gerechtshof* (Curtea de Apel), persoana condamnată are posibilitatea de a prezenta un punct de vedere scris, pe care *Gerechtshof* (Curtea de Apel) îl va lua în considerare. Acest lucru poate avea loc fie înaintea hotărârii și a deciziei de recunoaștere, fie ulterior, sub forma unei cereri de reevaluare. Persoana condamnată este liberă să își asigure, în acest context, asistența juridică, însă nu există nicio posibilitate de a primi asistență financiară în acest scop.
- 20 Având în vedere considerațiile de mai sus, *Gerechtshof* (Curtea de Apel) adresează a treia și a patra întrebare preliminară.

Adaptarea sancțiunii

- 21 Articolul 8 alineatul (3) din Decizia-cadru 2008/909 (și, în virtutea acestuia, articolul 2:11, alineatul 5 din WETVVS) prevede că, în cazul în care pedeapsa este incompatibilă cu legislația statului de executare în ceea ce privește natura acesteia, ea se modifică într-o pedeapsă sau măsură care va corespunde cât mai îndeaproape posibil sancțiunii pronunțate în statul emitent. *Gerechtshof* (Curtea de Apel) a interpretat acest criteriu în sensul că sancțiunea trebuie modificată într-o

măsură care, cel mai probabil, i-ar fi fost impusă persoanei condamnate dacă judecarea ar fi avut loc în Țările de Jos. Pentru acest motiv, ea a ales să transpună sancțiunea într-o măsură de punere la dispoziție cu îngrijire obligatorie, a cărei încheiere, la fel ca în cazul măsurii suedeze, nu este stabilită în prealabil, ci depinde de stadiul tratamentului.

- 22 Persoana condamnată este de părere că măsura privativă de libertate impusă de Suedia are un caracter mai puțin invaziv decât măsura neerlandeză. În cazul măsurii suedeze, evaluarea necesității de a-i pune capăt are loc după jumătate de an, iar durata medie a acesteia este de aproximativ patru ani, în timp ce în cazul măsurii neerlandeze această evaluare are loc, în principiu, o dată la doi ani, durata medie a acesteia este mult mai lungă, iar persoana în cauză este, în plus, declarată indezirabilă.
- 23 În lumina acestor argumente, Gerechtshof (Curtea de Apel) adresează a cincea întrebare preliminară.

Evaluarea informațiilor ulterioare deciziei de recunoaștere

- 24 În sfârșit, Gerechtshof (Curtea de Apel) se confruntă cu întrebarea în ce măsură trebuie să se țină cont de informații care au devenit disponibile numai după hotărâre sau de evoluții care au survenit abia ulterior, în timp ce aceste informații sau evoluții pot fi importante pentru evaluarea în contextul interdicției privind agravarea pedepsei prevăzută la articolul 8 alineatul (4) din Decizia-cadru 2008/909. În speță, persoana condamnată a indicat în special evoluția potrivit căreia, după decizia de recunoaștere, aceasta a fost declarată persoană indezirabilă. Gerechtshof (Curtea de Apel) este de părere că acesta poate fi un factor relevant pentru a aprecia dacă există o agravare a sancțiunii sau măsurii privative de libertate. Acestea sunt însă informații și evoluții ulterioare deciziei de recunoaștere. Întrucât Gerechtshof (Curtea de Apel) nu este sigură dacă poate lua în considerare aceste informații, ea adresează cea de-a șasea întrebare preliminară.